

Kapstok voor de Patrijs

Patrijzenranden

Bijmengen kruiden en granen bij groenbemesters

Groenbemesters langer staan

Klaver inzaai in grasland

Bermen respecteren

Bermen/dijken extensiever maaien

Randen langs beplanting inzaaien en laten staan

Patrijzenperceeltjes aanleggen

Doorgangen in hekwerken en grover gaas gebruiken

Vossen in bedwang houden

GLB inzaai met kruidenrijk mengsel stimuleren

Graanranden zonder herbiciden

Bij aanplantingen en elders stimuleren

Plan van aanpak ter bevordering kwaliteit inrichting en beheer Buggenumse Veld en omgeving voor de Patrijs.

Wanneer de Patrijs goed gedijt profiteren vele soorten fauna hiervan.

Iedereen kan iets doen!

Plattelandscoöperatie

Ron Janssen

20 Februari 2018

1. Inleiding

In het kader van kwaliteitsimpuls vanuit Gebiedsfonds Buggenumse Veld is een van de belangrijke onderwerpen om het gebied Buggenumse Veld en omgeving nog meer geschikt te maken voor de akkervogels die hier vanuit vroeger voorkwamen en sterk zijn afgenomen. Een concrete soort die we hiermee willen bedienen is de Patrijs. Wanneer je een goed biotoop creëert voor de Patrijs, dan zijn er vele andere soorten die hiervan profiteren. Hierbij dient aangegeven te worden dat de Patrijs het “uithangbord” vormt, maar vele andere soorten akkervogels en de bijbehorende biodiversiteit (zoals flora en insecten) hierbij baat zullen hebben.

Momenteel is door het intensief grondgebruik er weinig ruimte voor ecologische waarden ten behoeve van o.a. de Patrijs. Randen, overhoeken, struweel en rustgebieden zijn hierdoor minimaal aanwezig en de Patrijs, maar ook Veldleeuwerik, Geelgors en Kneu hebben hier niet meer een geschikt biotoop.

Het Compensatiefonds biedt kansen om hier verbeteringen aan te brengen qua inrichting en beheer.

Projecten hiertoe worden beoordeeld vanuit de 3 criteria:

- Het compensatieproject draagt aantoonbaar bij aan het compenseren van de omgevingskwaliteit (openheid, gevolgen flora en fauna) en draagt bij aan de belevingswaarde in het gebied.
- Het compensatieproject vindt, bij voorkeur, plaats in en om het Buggenumse Veld.
- De financiële en fysieke haalbaarheid van het compensatieproject binnen het tijdspad van 2 jaar staat vast.

Vanuit de adviesgroep en betrokken grondeigenaren is een werkgroepje geformeerd, die vanuit gebiedskennis en betrokkenheid graag vorm willen geven aan deze impuls.

In het werkgroepje hebben zitting:

- Coen Wijers, agrarische ondernemer en betrokken vanuit de WBE
- Jacques van Melick, agrarisch ondernemer en lid adviesgroep
- Bart van de Venne, Studiegroep Leudal vanuit natuurkennis
- Ron Janssen, vanuit Plattelandscoöperatie vormt secretariaat

Vanuit dit werkgroep is nagedacht wat er aan kansen zijn, waarbij snel duidelijk werd dat je niet alleen kijkt naar “Patrijzenstroken”, maar er meer voor nodig is. Vanuit de basis voor deze soort en vele andere soorten moet gedacht worden aan:

- Voedsel
- Voortplanting
- Veiligheid

Dit staat als eerst onder uitgewerkt. Met deze basis is gezocht naar partijen die hiertoe iets kunnen ondernemen.

Dit zijn:

- Agrarische ondernemers

- Overige bewoners
- WBE
- Natuurrijk Limburg
- Vogelbescherming
- Waterschap Limburg
- Staatsbosbeheer
- Gemeente Leudal
- Bedrijf Nunhem/Bayer

Met de kennis vanuit deze partijen en de gebiedskennis is er een kapstok aan maatregelen (inrichtingen en beheermaatregelen die bijdragen aan een goed biotoop) ontstaan, die invulling geven aan de 3 genoemde basisvoorwaarden voor een goed biotoop.

2. Basisvoorwaarden voor een goed biotoop

Patrijzen en andere akkervogels leven in open en halfopen landbouwgebieden, bij voorkeur in akkers. Ze zijn bij uitstek afhankelijk van rand- en overgangssituaties, zoals perceelsgrenzen en andere lijnvormige landschapselementen. Er dient jaarrond voldoende voedsel en dekking aanwezig te zijn. Dekking voor het bouwen van nesten en bescherming tegen predatoren. Een gunstig leefgebied is een landbouwgebied met een verscheidenheid aan landbouwgewassen en veel lijnvormige elementen, zoals kruidenrijke bermen, akkerranden, struweelranden, hagen en overhoekjes.

Vanuit de ecologie kan het worden samengevat vanuit 3 speerpunten:

Voedsel: Voor de soort is het belangrijk dat de volwassen dieren een scala aan zaden, groene plantendelen, maar ook vruchten, insecten zoals spinnen kunnen vinden. De jonge patrijzen hebben in de eerste levensweken juist veel insecten nodig.

Voortplanting: Patrijzen nestelen in overjarige, ruige, grasachtige vegetaties, zoals akkerranden en bermen en in de vegetatie onder struwelen, heggen en hagen. Maar ook randen van gras-graanpercelen.

Essentieel is dat de jonge patrijzen insecten vinden en dit graag in ijlere vegetaties.

Veiligheid: Van belang is beschutting en dekkingsruimte en predatoren beheersen, zodat de jonge patrijzen kansen krijgen en de populatie zich uitbreidt.

3. Algemene handreikingen

Voedsel: Hierbij is er een opsplitsing tussen Zomervoedsel en Wintervoedsel

Zomervoedsel: Zorg voor een insectenrijk kuikenhabitat, door stroken in te zaaien met een special mengsel en bij voorkeur in het open veld. Graag niet onder bomen en graag minimaal 9 meter breed. Elk voorjaar 50 % van deze strook bloksgewijs opnieuw inzaaien. Zo zijn er afwisselend blokken insectenrijke kuikenvegetatie en overjarig nesthabitat.

Door juist in de randen van percelen in de gewassen geen herbiciden en insecticiden toe te passen, worden insecten en kruiden hier gestimuleerd. Dit is belangrijk als voedsel voor de kuikens.

Behoud zandwegen (nemen van een stofbad) en creëer zandige plekken en overhoeken.

Wintervoedsel:

Stimuleer bij agrariërs dat je stoppels van gewassen zo lang mogelijk onbewerkt laat. Hier zijn zaden voorradig en kunnen onkruidvegetaties zich ontwikkelen.

Op agrarische overhoeken, andere plekken het creëren van wintervoedselveldjes, dus inzaai met granen die in de winter over blijven staan. Deze bieden in de winter voedsel en dekking. Agrarische ondernemers en ook andere grondeigenaren kunnen dit doen.

Voortplanting: Zorg voor meerjarige, ruige, grasachtige randen langs akkers en graslanden samen met agrarische ondernemers.

Gemeente en Waterschap hebben de mogelijkheid om bermen maar 1 x per jaar te maaien en laat overhoeken, randen en slootkanten juist deels staan, daar overjarige vegetatie belangrijke nestgebieden zijn.

Stimuleer bij agrariërs, bedrijven en bewoners dat er overjarige begroeiing verspreid in het gehele gebied aanwezig is, waardoor meerdere koppels een veilige nestplek vinden.

Veiligheid: Begroeiing biedt dekking, dus met struweel van sleedoorn, meidoorn, liguster wordt dit bereikt. Iedereen kan hiertoe bijdragen en iets doen.

4. Kansen vanuit eenieder

Vanuit overleggen met de genoemde partijen en ervaringen kan er heel wat ondernomen worden, dat onderstaand staat weergegeven:

Agrarische ondernemers en andere grondeigenaren:

Beheerpakketten met vergoeding:

- Inzaai en beheer van de patrijzenranden met het tweejaarlijks beheer. Bekend pakket, zie bijlage, waarbij vergoeding is €2.530,38/ha/jaar
- Bij gebruik groenbemester ook bijmenging met kruiden (o.a. bladkool en stoppelknol) stimuleren, waarbij vergoeding van €200,-/ha aan de orde is.
- Groenbemester evt. met kruiden laten staan tot het volgende groeiseizoen, waarbij dit per maand na oktober financieel gestimuleerd wordt met bonus €50,-/ha./maand.
- Na oogst stoppels en plantenresten ongedeed laten en vanggewas doorzaaien wordt gestimuleerd met €250,-/ha.
- Graspercelen kruidenrijker maken, door klavermengsel (8 kg/ha) in te zaaien, waarbij een eenmalige vergoeding is van €200,-/ha.

- Stimuleer inzaai van granen en verzoek om in randen geen herbiciden en insecticiden toe te passen. Dit zal in de rand dan geen opbrengst meer opleveren en komt met beheer en vergoeding neer op eveneens €2530,38/ha/jaar
- Stimuleer inzaai overhoekjes, kleine stukjes door middel van zaad en vergoeding is ook gelijkwaardig als Patrijzenrand met vergoeding €2530,38/ha, waarbij eigenaar dit dan wel zelf inzaait.
- Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid biedt kansen vanwege de vergroeningseis; door hier niet in te zetten op vanggewassen, maar juist stimuleren om bloem-graankrijke mengsels in te zaaien en hiertoe zaad beschikbaar stellen, wat €400,-/ha kost (25 kg)

Beheermaatregelen zonder vergoeding

- Bermen respecteren en zeker de 30 % patrijzenzones behouden en niet maaien.
- Inzetten op Functionele Agrarische Biodiversiteit Randen

Nunhems Zaden/Bayer: → maatregelen zonder financiële consequenties

In het lopende overleg zijn met hen zaken besproken, die intern afgestemd worden en daarna formeel in afspraken worden vastgelegd.

- Inzaai en beheer randen bedrijvengebied en in de randzone aanplant binnenzijde retentiebekken.
- Perceel afbraak woning (Verheijen) in te zetten voor patrijzengebied.
- Perceel ten zuiden bedrijf is ook mogelijk in te zetten voor patrijzengebied.
- De inzaai van het perceel bij nieuwe brug (perceel Geelen) verrijken met patrijzenmengsel, dus granen en dit beheren als patrijzengebied, dus ieder jaar slechts 50 % opnieuw inzaaien/doorzaaien.
- Hekwerken met grover gaas stimuleren en waar mogelijk de hekwerken begeleiden met struweelheggen is een onderwerp wat wordt bekeken door Bayer/Nunhem.
- Creëren van doorgangen in de hekwerken Nunhems; klepjes/poortjes, ook percelen Hendrixx.
- Bij bestaande grondwal/dijken ook randen/stroken behouden en benoemen als patrijsbiotoop.
- Wendakkers inzaaien; niet voor nestgelegenheid, geen rust en tbv beregening, maar met gras-klavermengsel, dat juist wel insecten stimuleert.
- Bij inzaai Japanse haver (qua biodiversiteit een arm gewas) zorgdragen dat er een kruidenrijk mengsel wordt bijgemengd.
- Binnen aanplantplan fine tuning vanuit de Patrijs, dus struweeloverhoeken stimuleren.
- Bij inzaai met Phacelia dit verrijken met een graanmengsel.
- Perceel Hendrixx in de rand bezien om een kruidenzone aan te leggen.

Particulieren:

- Inzaai overhoekjes en stimuleren aanplant dekkingsgebied, door struweel, etc. ; Kosten zaad a €400,-/ha beschikbaar stellen en overige beplanting beschikbaar stellen. Dit zijn de kleine overhoekjes.
- Bestaande natuurgebieden, zoals de Bouxweerd, een kwaliteitsimpuls geven, waardoor de diversiteit binnen gebied toeneemt.

Gemeente:

- Bermbeheer jaarlijks en hierbij juist 30 % overjarige vegetatie laten staan.

Toezegging vanuit gemeente is dat ze kunnen kijken of we een pilot met gedifferentieerd beheer kunnen uitvoeren. Wel rekening houdend met de verkeersveiligheid.

Op dit moment worden de bermen in mei/juni met 1 meter werkbreedte gemaaid en in september/oktober de gehele berm.

Te bezien is om ook met vrijwilligers hier iets in betekenen door bijvoorbeeld een deel binnen het pilotproject handmatig te maaien en later te ruimen.

Nadat alle kansen gelokaliseerd zijn (overzicht op kaart) en hieruit het pilotgebied destilleren, kan worden ingetekend om welke bermen het gaat. Dit wil gemeente graag bespreken.

Waterschap Limburg:

- Maai-beheer extensiveren, waarbij ook 30 % in de buitenranden meerjarige vegetatie dient blijven te staan; dit zou mogelijk zijn in de randzone van de dijken en is in behandeling bij beheerder.
- Pilot met doorzaai met bloemenmengsel in de randen van de dijklichamen/by-pass.
- Stimuleren dekkingsgebied, waarbij struweel ook toelaatbaar moet zijn.

Staatsbosbeheer:

- Toestaan afschot vossen in SBB gebieden is een onderwerp dat besproken wordt met de beheerder
- Eigendom SBB en bestaande natuur impuls geven door hier in te zetten op variatie, dus behoud waterpoel en inzetten op maximale randen; wat is er qua natuur en hoe maak he deze nog meer Patrijsproof.

Kuypers Kessel:

- Compensatiemaatregelen bezien vanuit visie Patrijzenstimulering.

Vogelbescherming Nederland:

- Promotie van de Patrijs als kapstoksoort, waarbij ondernemers zich hiermee kunnen profileren/onderscheiden. Patr-ijs.....

5. Vervolg vanuit Plan van Aanpak

Voorgaande zaken worden met de genoemde partijen formeel besproken en vastgelegd op een kaart en maatregelen.

Belangrijke zaken hiertoe zijn:

- Bijdrage aan de gevolgen voor flora en fauna
- Bijdrage aan het verbeteren van de belevingswaarde
- Ingrepen en gebieden concreet aangeven op een kaart
- Ingreep en maatregel moet daadwerkelijk haalbaar zijn
- Naast concrete haalbaarheid is ook de financiële haalbaarheid aangetoond
- Inzet is dat het beheer voor een langere tijd is verzekerd.

Naast de genoemde partijen zullen vanuit het Plan van Aanpak, de kapstok, enkele keukentafelgesprekken plaatsvinden met telkens een lid werkgroepje en enkele agrarische ondernemers.

Hierbij wordt formeel vastgelegd wat er mogelijk is en hier dienen dan afspraken over gemaakt te worden.

Dit geheel vormt het projectplan met alle maatregelen en financiële consequenties, dat wordt voorgelegd aan de adviescommissie van maart 2018.

Daarna zullen de maatregelen in uitvoering gaan.

20 februari 2018